

Erskines Skaparby en hotad arkitektur-ikon

Ralph Erskines Skaparby är ett omistligt arkitekturvärde. Låt den inte hamna i orätta händer, uppmanar Sven Thiberg.

Ralph Erskine skapade Skaparbyn i Hedesunda för Birger Forsbergs vävarkurser för barn.

Konstnären och eldsjelen Birger Forsberg hade startat ett utbyte med arkitekturprofessorn Wissa Wassefs vävarby Harrania i Egypten. Idén är att låta barn väva utan förlagor och med den egna fantasin som inspiration. Barnen får lära sig växtfärgning och att väva egna bilder. Erskine fascinerades av Forsbergs idé, följde med till Egypten och projekterade därefter (gratis) "indianbyn" vid älven. Den byggdes i etapper och huvudbyggnaden invigdes inte förrän 2001. Skaparbyn brukar betraktas som ett av Erskines mest utmanande verk. På sitt sätt är den en extrem i ohämmad formglädje, barnslig respektlöshet inför konstruktion och material och med skissens flyktighet märkligt bevarad i det slutliga utförandet.

Skaparbyn är på obestånd eftersom kursavgifterna inte täcker kostnaderna för drift och underhåll. I februari ordnades en välbesökt hearing i Gävle med lokala och regionala myndigheter och organisationer och andra presumtiva intressenter. Avsikten var att säkra stöd för en rekonstruktion av verksamheten inom ramen för stiftelsens syfte.

Ingen ifrågasatte att Skaparbyn är världsunik både till innehåll och form. Men dagens njugga kulturklimat ger inte utrymme för subventionerad verksamhet. Lönsamhet ska gälla. Och Skaparbyn har ännu inte samma förankring i bygden, kommunen eller länet som många traditionella och mindre betydelsefulla kulturbyggnader och turistmål.

Många disparata förslag att stärka Skaparbyns ekonomi kom fram under hearingen: Placera byn på turistkartan som utflyktsmål i Erskine(gästrik)land. Ordna New Age-kurser. Ta besöksavgift och

öppna kafé. Hyr ut till konst- och modevisningar. Gör en permanent Erskineutställning i någon av byggnaderna. Parallellt drogs till Erskineområdet Gästrik Hammarby vars upprustning föregåtts av intensiv marknadsföring. Den har skapat en image av omistlig folkhemsarkitektur kring det nedgångna området. Men en "indianby" för barn på sommarlov är inte detsamma som ett välutvecklat bostadsområde med helårsinvånare.

Inför hotet mot Skaparbyns överlevnad finns anledning att ställa frågan: Vilka samtidsikoner har

överflödssamhället råd att bevara till eftervärlden? I fallet Skaparbyn kompliceras frågan av att byggnaderna inte kan konserveras som vilka kulturhus som helst. Legitimiteten ligger i verksamhetens själ – att låta barn skapa kultur på egna villkor. Utan att ens veta om det.

Ett gott råd till Sveriges Arkitekter: Bevaka vad som händer med Skaparbyn. Hjälp till att placera den bland de omistliga arkitekturvärdena. Låt den inte hamna i orätta händer.

Sven Thiberg
Arkitekt SAR/MSA

Foto: Shigeo Ogawa/Shinkenchiku-sha

Ralph Erskine ritade Skaparbyn åt Hedesundavärna. Nu är byn på obestånd och dess framtid hotad.